

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije od
1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 23. april 2013.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 23. aprila 2013.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVU OPTUŽENOG ZA IZDAVANJE NALOGA
SUBPOENA MILENKU ŽIVANOVIĆU**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Vlada Republike Srbije

posredstvom ambasade Republike Srbije
u Nizozemskoj, Haag

Optuženi

g. Radovan Karadžić

Branilac u pripravnosti

g. Richard Harvey

Prijevod

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Zahtjevu optuženog za izdavanje naloga *subpoena*: general Milenko Živanović", podnesenom 26. marta 2013. (dalje u tekstu: Zahtjev), i ovim donosi odluku u vezi s tim.

I. Kontekst i argumentacija

1. U Zahtjevu optuženi traži od Vijeća da na osnovu pravila 54 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik) izda nalog *subpoena* Milenku Živanoviću da pristupi radi svjedočenja u ovom predmetu 8. maja 2013.¹

2. Optuženi tvrdi da je učinio razumne napore da obezbijedi Živanovićevu dobrovoljnu saradnju, ali da na kraju u tome nije uspio.² U prilog toj tvrdnji optuženi tvrdi da je u više navrata od januara do marta 2013. godine njegov tim odbrane bezuspješno pokušavao da kontaktira Živanovića telefonom.³ Jedan od istražnih saradnika optuženog je na kraju otputovao u Živanovićevo mjesto boravka u Republici Srbiji (dalje u tekstu: Srbija) i sastao se s njim, kojom prilikom je Živanović više puta odbio da svjedoči kao svjedok odbrane.⁴ Optuženi dalje tvrdi da bi Živanović, bez obzira na to što tvrdi da mu je prijećeno, odbio svjedočiti čak i kada bi mu bile odobrene zaštitne mjere. Optuženi takođe tvrdi da, u svakom slučaju, s obzirom na nedovoljnu preciznost u vezi s tim navodnim prijetnjama, po svemu sudeći, nema osnova za traženje zaštitnih mjera.⁵

¹ Zahtjev, par. 1, 22.

² Zahtjev, par. 6.

³ Zahtjev, par. 4.

⁴ Zahtjev, par. 5.

⁵ Zahtjev, v. takođe Dodatak A priložen Zahtjevu, koji je službena zabilješka koju je pripremio jedan od istražnih saradnika optuženog. U toj zabilješci navodi se da je Živanović svoje odbijanje da svjedoči obrazložio "navodnim prijetnjama Muslimana u BiH i Evropi i da je istakao da je 'raspisana nagrada za njegovu glavu'" i da je istražni saradnik obavijestio Živanovića o brojnim zaštitnim mjerama koje mogu biti naložene, ali da je on bio uporan u svom odbijanju da svjedoči. U zabilješkama se dalje navodi da je, po mišljenju istražnog saradnika, Živanović "dobio instrukcije da odbije svjedočiti".

Prijevod

3. Optuženi tvrdi da ima razumnog osnova da smatra da, kao bivši komandant Drinskog korpusa do polovine jula 1995., Živanović raspolaže informacijama koje bi mogle suštinski pomoći njegovoj odbrani.⁶ On tvrdi da se od Živanovića očekuje da svjedoči da nikada nije ni usmeno ni pismeno obavijestio optuženog o pogubljenju zarobljenika iz Srebrenice, što je direktno relevantno za *mens rea* optuženog za genocid kako se navodi u tački 2 Treće izmijenjene optužnice (dalje u tekstu: Optužnica).⁷ Optuženi dalje tvrdi da će Živanović posvjedočiti da nije bilo plana ni očekivanja da će bosanski Muslimani biti prisilno premješteni ili na bilo koji način povrijeđeni, što je opet direktno relevantno za *mens rea* optuženog za zločin genocida i njegovu sveukupnu odgovornost za događaje u Srebrenici.⁸

4. Optuženi dalje tvrdi da je Živanovićev iskaz potreban kako bi se objasnio "istinski smisao" dokumenata čiji je autor Živanović, budući da je tužilaštvo "pokušalo da ih stavi u kontekst koji je najpovoljniji za njegovu tezu".⁹ On tvrdi da takvi dokumenti uključuju naređenje Drinskog korpusa od 20. marta 1995.;¹⁰ naređenje Drinskog korpusa za operaciju *Krivaja 95* od 2. jula 1995.;¹¹ i presretnuti razgovor između Živanovića i optuženog od 9. jula 1995.¹² Optuženi dalje tvrdi da je više izvještaja koje je Živanović napisao 1992. i 1993. godine relevantno za događaje u istočnoj Bosni i Hercegovini (dalje u tekstu: BiH) i da Živanović može svjedočiti o tome da nije bilo plana za protjerivanje bosanskih Muslimana iz istočne BiH i da vojne operacije koje su navedene u tim dokumentima "nisu bile u okviru ostvarivanja bilo kakvog plana ili udruženog zločinačkog poduhvata za protjerivanje Muslimana".¹³

5. Optuženi tvrdi da je u više razgovora s tužilaštvom Živanović navodio da je (1) od UNPROFORA mnogo puta tražio da demilitarizuje Srebrenicu; (2) naveče 11. jula 1995. razgovarao telefonom s optuženim, koji ga je upitao da li je Srebrenica zauzeta i "da li je

⁶ Zahtjev, par. 7–16. V. takođe Zahtjev, par. 20.

⁷ Zahtjev, par. 8. V. takođe Zahtjev, par. 13-14, 18.

⁸ Zahtjev, par. 9.

⁹ Zahtjev, par. 10.

¹⁰ Zahtjev, par. 11, gdje se upućuje na P3070. Vijeće smatra da optuženi pogrešno upućuje na P3070 iako se diskusija odnosi na P3040.

¹¹ Zahtjev, par. 12, gdje se upućuje na P4481.

¹² Zahtjev, par. 13, gdje se upućuje na P4484.

¹³ Zahtjev, par. 14, gdje se upućuje na P32923, P4205, P4207, P4208, P4081, P5493, P5495, P5497, P5499, P5500, P5163 i P5189. Vijeće napominje da je P497 potpisao načelnik Štaba Drinskog korpusa Milutin Skočajić, a ne Živanović.

Prijevod

iko ubijen"; i (3) da je 12. jula 1995., potpisao naređenje da se zarobljeni bosanski Muslimani "smjeste na odgovarajuće lokacije gdje ih mogu čuvati manje snage".¹⁴

6. Optuženi tvrdi da su informacije Živanovića, koji je bio u ličnom kontaktu s njim tokom operacije u Srebrenici, potrebne za pobijanje navoda tužilaštva da je optuženi imao brojne izvore, uključujući Živanovića, od kojih je mogao saznati za pogubljenje zarobljenika iz Srebrenice.¹⁵ On takođe tvrdi da je potreba za ovim informacijama "povećana" odbijanjem Živanovićevog podređenog i nasljednika, Radislava Krstića, da svjedoči u ovom predmetu.¹⁶

7. "Podnesak tužilaštva i zahtjev u vezi sa Zahtjevom za izdavanje naloga *subpoena*: general Milenko Živanović" podnesen je 5. aprila 2013. (dalje u tekstu: Podnesak). U Podnesku tužilaštvo navodi da, iako ne zauzima nikakav stav u vezi s pravim sredstvom koje se traži u Zahtjevu, treba uzeti u razmatranje druge dimenzije koje bi mogle biti relevantne kada Vijeće bude donosilo odluku u vezi sa Zahtjevom, odnosno da optuženi preuveličava vrijednost predloženog Živanovićevog svjedočenja i da on iznosi nepotkrijepljenu tvrdnju da Živanović odbija da svjedoči zbog uznemiravanja svjedoka.¹⁷ S obzirom na prvu tezu, tužilaštvo tvrdi da je tvrdnja optuženog da Živanovićevo svjedočenje može suštinski pomoći njegov dokazni postupak zasnovana na nagađanju ili na selektivnom čitanju razgovora koji je sa Živanovićem obavilo tužilaštvo.¹⁸ Po mišljenju tužilaštva, detaljna analiza Živanovićevih razgovora upućuje na zaključak da će "Živanović vjerovatno pružiti dokaze koji ne potkrepljuju tezu odbrane nego joj protivrječe".¹⁹ S obzirom na drugu tezu, tužilaštvo traži da Vijeće naloži optuženom da dostavi detaljne informacije u vezi s navodnim uznemiravanjem svjedoka.²⁰

¹⁴ Zahtjev, par. 15.

¹⁵ Zahtjev, par. 17.

¹⁶ Zahtjev, par. 19.

¹⁷ Podnesak, par. 1–7, 10–13.

¹⁸ Podnesak, par. 3. V. takođe Podnesak, par. 4.

¹⁹ Podnesak, par. 5. V. takođe Podnesak, par. 6.

²⁰ Podnesak, par. 11–13.

II. Mjerodavno pravo

8. Pravilo 54 Pravilnika predviđa da Pretresno vijeće može da izda obavezujući nalog *subpoena* kada je to "potrebn[o] za vršenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja". Smatra se da je *subpoena* "potrebna" u smislu pravila 54 ukoliko je pokazana legitimna forenzička svrha za pribavljanje informacija:

Strana koja prije ili za vrijeme suđenja podnosi molbu za izdavanje takvog naloga ili subpoenae morala bi pokazati razumnu osnovu za svoje vjerovanje da postoji velika vjerovatnost da joj potencijalni svjedok pruži informacije koje će joj bitno pomoći u izvođenju dokaza u vezi sa jasno definisanim pitanjima koja se odnose na predstojeće suđenje.²¹

9. Da bi se udovoljilo ovom uslovu za ispunjavanje legitimne forenzičke svrhe, podnosilac zahtjeva bi mogao morati da prezentira informacije o aspektima kao što su stav potencijalnog svjedoka prema dotičnim događajima, svaki eventualni odnos koji je svjedok mogao imati s optuženim, kao i svaka prilika koja se svjedoku možda pružila da posmatra dotične događaje i bilo kakve izjave koje je u vezi s tim događajima svjedok dao optužbi ili drugima.²²

10. Čak i ako se Pretresno vijeće uvjerilo da je podnosilac zahtjeva ispunio uslov legitimne svrhe, izdavanje sudskog naloga *subpoena* može biti neprimjereno ako je do traženih informacija moguće doći na drugi način.²³ Najzad, podnosilac zahtjeva mora pokazati da je učinio razumne pokušaje da obezbijedi dobrovoljnu saradnju potencijalnog svjedoka i da u tome nije uspio.²⁴

²¹ *Tužilac protiv Krstića*, predmet br. IT-98-33-A, Odluka po molbi da se izdaju *subpoenae*, 1. juli 2003. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Krstić*), par. 10; *Tužilac protiv Halilovića*, predmet br. IT-01-48-AR73, Odluka u vezi s izdavanjem naloga *subpoena*, 21. juni 2004. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Halilović*), par. 6; *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, predmet br. IT-02-54-T, 9. decembar 2005. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Milošević*), par. 38.

²² Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6; Odluka u predmetu *Krstić*, par. 11; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 40.

²³ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 7; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 41.

²⁴ *Tužilac protiv Perišića*, predmet br. IT-4-81-T, Odluka po zahtjevu tužilaštva za izdavanje naloga *Subpoena ad Testificandum*, 11. februar 2009., par. 7; *Tužilac protiv Simbe*, predmet br. ICTR-01-76-T, Odluka po zahtjevu odbrane za izdavanje naloga *subpoena* za svjedoka SHB, 7. februar 2005., par. 3.

Prijevod

11. Naloga *subpoena* ne treba donositi olako budući da njihovo izdavanje za sobom povlači upotrebu prinudnih mjera i može dovesti do nametanja krivičnih sankcija.²⁵ Prema tome, diskrecija Pretresnog vijeća pri izdavanju obavezujućih sudskih naloga *subpoena* je neophodna kako bi se osiguralo da se mehanizam prinude naloga *subpoena* ne zloupotrebljava i/ili ne koristi kao dio procesne taktike.²⁶ U suštini, nalog *subpoena* treba smatrati metodom krajnjeg sredstva.²⁷

12. U vezi sa saradnjom relevantnih država, član 29 Statuta Međunarodnog suda predviđa da države "moraju saradivati s Međunarodnim sudom u istrazi i krivičnom gonjenju osoba optuženih da su počinile teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava". Član 29, stav 2, predviđa da ova obaveza podrazumijeva njihovu konkretnu dužnost da bez nepotrebnog odgađanja udovolj[e] svakom zahtjevu za pomoć ili nalogu koji je izdalo pretresno vijeće, što, između ostalog, uključuje sljedeće: (a) utvrđivanje identiteta i pronalaženje osoba; (b) uzimanje iskaza i dostavu dokaza; (c) uručenje dokumenata; (d) hapšenje ili pritvaranje osoba [...].

III. Diskusija

13. Prije svega, Vijeće napominje da, iako tužilaštvo u Podnesku ne zauzima nikakav stav u vezi s pravnim sredstvom koje se traži u Zahtjevu, ono ipak iznosi argumente o njegovom meritumu. Tužilaštvo tvrdi da "nema nikakve naznake u Zahtjevu zašto i kako general Živanović može suštinski pomoći odbrani".²⁸ Vijeće smatra da to znači da, po mišljenju tužilaštva, nije ispunjen jedan od uslova za legitimnu forenzičku svrhu. Tužilaštvo se ne može uzdržati od iznošenja stava u vezi s pravnim sredstvom koje se

²⁵ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6; Tužilac protiv Brđanina i Talića, predmet br. IT-99-36-AR73.9, Odluka po interlokutornoj žalbi, 11. decembar 2002., par. 31.

²⁶ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6, 10.

²⁷ V. *Tužilac protiv Martića*, predmet br. IT-95-11-PT, Odluka po Dodatnom podnesku tužilaštva u vezi sa Zahtevom tužilaštva od 3. juna 2005. za izdavanje naloga *subpoena*, podnesena na povjerljivoj i *ex parte* osnovi 16. septembra 2005., par. 12. "Drugim rečima, takve mere [sudske naloge *subpoena*] treba primenjivati oprezno i samo ako na raspolaganju ne stoje druge, manje nametljive mere, koje bi verovatno obezbedile efekat koji datom merom pokušava da se postigne".

²⁸ Podnesak, par. 4.

Prijevod

traži u Zahtjevu, odnosno izdavanjem naloga *subpoena* Živanoviću, a zatim osporiti suštinu Zahtjeva.²⁹

14. Prelazeći na meritum Zahtjeva, Vijeće, na osnovu informacija koje su mu predočene, konstatuje da je optuženi učinio razumne napore da obezbijedi dobrovoljnu saradnju Živanovića i da u tome nije uspio.³⁰

15. Pošto je razmotrilo očekivani sadržaj Živanovićevog iskaza, kako je ukratko naveden u Zahtjevu, Vijeće se uvjerilo da je on relevantan za više pitanja u dokaznom postupku odbrane optuženog. Očekuje se da će Živanović, kao bivši komandant Drinskog korpusa do polovine jula 1995. godine, svjedočiti o (1) kontaktima koje je imao s optuženim u vrijeme na koje se odnosi ovaj predmet i konkretno o tome da li je obavijestio optuženog da će zarobljenici iz Srebrenice biti pogubljeni, da je njihovo pogubljenje u toku ili da su već pogubljeni; i (2) da li je bio svjestan eventualnih uputstava ili stavova optuženog o tome da Muslimani trebaju biti protjerani iz Srebrenice. Ova pitanja neposredno se tiču odgovornosti optuženog za te zločine na osnovu navodnog udruženog zločinačkog poduhvata u cilju eliminisanja bosanskih Muslimana u Srebrenici i njegove *mens rea* za navodno krivično djelo genocida navedenih u Optužnici.³¹ Vijeće se, prema tome, uvjerilo da će Živanovićevo očekivano svjedočenje suštinski pomoći optuženom u vezi s tim jasno definisanim pitanjima koja su relevantna za njegovu tezu i da je optuženi ispunio uslov legitimne forenzičke svrhe.

16. S obzirom na karakter i sadržaj Živanovićevog očekivanog svjedočenja, Vijeće se takođe uvjerilo da to svjedočenje nije moguće obezbijediti na drugi način. Kao bivši komandant Drinskog korpusa koji je bio u redovnom kontaktu s optuženim, Živanović ima jedinstvenu mogućnost da svjedoči o zločinima za koje se navodi da su počinjeni u

²⁹ Vijeće dalje napominje da tužilaštvo upućuje na dva slučaja u kojima se za optuženog kaže da je preveličao moguću "korisnost" iskaza svjedoka za kojeg traži izdavanje naloga *subpoena*. V. Podnesak, par 8–9 (gdje se pominju Naser Orić i Radislav Krstić). Vijeće napominje da tužilaštvo ni za jednog od ta dva svjedoka nije odgovorilo na zahtjeve optuženog za izdavanje naloga *subpoena*. Podnesak, koji se odnosi na Živanovića, nije primjereno mjesto za evidentiranje tih prigovora. Ove prigovore je trebalo iznijeti u vrijeme rješavanja po zahtjevima Vijeću za izdavanje naloga *subpoena* Oriću i Krstiću.

³⁰ V. Zahtjev, par. 4–5, Dodatak A.

³¹ Optužnica, par. 20–24, 41–47.

Prijevod

Srebrenici u julu 1995. godine i znanju optuženog o njima i njegovoj umiješanosti u njih zločine. To tim više stoga što je Radislav Krstić, koji je bio načelnik Štaba Drinskog korpusa, odbio da svjedoči u ovom predmetu nakon što mu je izdat nalog *subpoena*, zbog čega se protiv njega vodi krivični postupak za nepoštovanje Suda.³²

17. Iz svih gorenavedenih razloga, Vijeće se uvjerilo da je optuženi ispunio uslove za izdavanje naloga *subpoena*, na osnovu pravila 54 Pravilnika, za svjedočenje Živanovića 8. maja 2013.

18. U vezi sa zahtjevom tužilaštva da se optuženom naloži da navede pojedinosti u vezi s njegovom tvrdnjom o uznemiravanju svjedoka,³³ Vijeće smatra da u ovoj fazi predočene informacije ne mogu opravdati neposrednu intervenciju Vijeća. Ukoliko strane u postupku žele dalje ispitati Živanovića o tome kada pristupi radi svjedočenja u ovom predmetu, one to mogu tada učiniti. Stoga, Vijeće odbija zahtjev tužilaštva za dodatne pojedinosti u vezi s navodnom tvrdnjom o uznemiravanju svjedoka.

IV. Dispozitiv

19. Iz gorenavedenih razloga, Vijeće na osnovu člana 29 Statuta i pravila 54 Pravilnika, ovim **ODOBRAVA** Zahtjev i:

(a) **NALAŽE** Sekretarijatu Međunarodnog suda da preduzme potrebne korake kako bi se osiguralo da se obavezujući nalog *subpoena* i Nalog izdat Vladi Srbije, koji se odnose na ovo pitanje, smjesta prosljede Vladi Srbije; i

(b) **TRAŽI** od Službe za žrtve i svjedoke Međunarodnog suda da pruži svu potrebnu pomoć u provođenju ove Odluke.

³² V. U predmetu za nepoštovanje Suda protiv Radislava Krstića, predmet br. IT-95-5/18-R77.3, Nalog umjesto optužnice, 27. mart 2013.

³³ Podnesak, par. 2, 10–12.

Prijevod

20. Vijeće **ODBIJA** zahtjev tužilaštva u Podnesku kako je navedeno u paragrafu 18 gore.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavan engleski tekst.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 23. aprila 2013.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]